

OSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİ İŞLEMELERİNDE KORDONLA YAPILAN KENAR SÜSLEMELERİNİN İNCELENMESİ¹

Mine CAN

Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, mine_can82@hotmail.com

ORCID Numarası: 0000-0001-6563-7174

ÖZ

Geçmiş Orta Asya'ya kadar uzanan Türk işleme sanatı Osmanlı İmparatorluğu döneminde en parlak devrini yaşamış ve bir saray sanatı olarak zirve noktasına kadar ulaşmıştır. Bu dönemde işleme; saray ve saray dışı olmak üzere iki ana çevrede üretilmiştir. Saray atölyelerinde ustalar tarafından, saray dışında ise çarşı ve evlerde üstün nitelikte işlemler yapılmıştır. İşlemenin bir bakıma merkezi görevini üstlenmiş olan saray atölyelerinde İmparatorluğun dört bir yanından gelen zanaatkarlar dönemin zevk ve anlayışına göre işlemler yapmıştır. Bugün müze ya da özel koleksiyonlarda yer alan bu eserler nitelik ve kalite bakımından dönemin ihtişamına tanıklık eder niteliktedir. Ancak Türk işlemlerinin yapılan araştırmalarda çoğunlukla teknik, renk, desen ve kompozisyon özellikleri bakımından incelendiği, kenar süsleme tekniklerinin ise detaylı bir biçimde ele alınmadığı düşünülmektedir. Üstelik kordonla yapılan kenar süslemelerinin farklı gruplandırmalar altında yer alması kavram kargaşası yarattığı için konuya açıklık getirmesi adına çalışma önem arz etmektedir. Bu çalışma tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Çalışmada Osmanlı İmparatorluğu dönemi işleme örneklerinde kordonla yapılan kenar süslemeleri, kullanılan süsleme özellikleri ve uygulama tekniği açısından dört grup altında sınıflandırılmıştır. Çalışmaya kaynak oluşturan eserler çeşitli müze ve antikaçıların koleksiyonlarında yer alan orijinal niteliklere sahip ürünlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, el sanatları, işleme.

¹ Bu çalışma 4-7 Nisan 2018 tarihinde 2nd. International Congress Of Eurasian Social Sciences'ta Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

EXAMINATION OF EDGE DECORATIONS MADE WITH CORDONES IN OTTOMAN EMPIRE PERIOD

ABSTRACT

Turkish embroidery art which it is history extending to Central Asia experienced its most brilliant in Ottoman Empire and reached its peak as an the Palace art. During this period, embroidery was produced in two main surroundings such as in-Palace and out-Palace. High quality embroideries were done in Palace workshops by masters in-Palace, in houses and out-Palace in bazaars. Artisans who came from all over the Empire produced embroideries according to the taste and understanding of the period and treats In Palace workshops which undertaken the central task of embroidery. Today, these works which are in museums or special collections are witnessed by the glory of the era in terms of quality and qualities. However, it is considered that the studies of Turkish processes are mostly examined in terms of technical, color, pattern and composition characteristics and the edge decoration techniques are not handled in detail. Moreover, since the grouping of the beaded beads under different groupings creates a sense of confusion, it is important to work on clarifying the subject. This study is a descriptive study based on screening model. In the study, in the examples of Ottoman Empire period processing, the marquise embellishments which are made with cord, are classified under four groups in terms of decoration features and application technique used. The works that make up the work are products with original qualities that are found in the collections of various museums and antiques.

Keywords: Culture, handicrafts, embroidery.

GİRİŞ

Türk işlemleri çok zengin ve köklü bir geçmişe sahiptir. Türk işleme sanatının kaynakları incelendiğinde; Orta Asya, İslam, Eski Anadolu Uygarlıkları gibi güçlü kaynaklardan beslendiği anlaşılmıştır. Türkler Anadolu'ya gelirken kendilerinden önce yaşayan Hun, Göktürk ve Uygurlar ile komşu kültürlerin işlemeciliğinden elde ettikleri izlenimleri, doğu ve İslam düşüncesinin görüşleri ile birleştirerek zengin bir sentez oluşturmuşlardır (Barışta, 1995: 3). Türklerin Anadolu'ya gelmesi ile başlayan süreçte ise yeni bir kişilik kazanan Anadolu ve çevresi işlemeciliği; Selçuklu, Anadolu Beylikleri ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde gelişerek varlığını sürdürmüştür (Barışta, 1984: 1).

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde Asya, Avrupa ve Afrika gibi farklı coğrafyalarda yaşayan Türkler, işleme alanında çevrelerindeki farklı kültürlerle etkileşime girmişler ve bu sanat dalının kişilik çizgisini koruyarak ona değişiklikler ve yenilikler eklemiştir. Bu süreçte işlemlerde kullandıkları bezeme konusunun belirlenmesi, tasarlanması, düzenlenmesi, biçimlendirilmesi, işleme teknikleri ile seçilen tekniğin uygulanması konularında Türk işlemlerinin kendine özgü yerini korumasını sağlamışlardır.

Türk işleme sanatı Osmanlı İmparatorluğu döneminde en parlak devrini yaşamış teknik, renk, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından gelişerek zenginleşmiş ve bir saray sanatı olarak zirve noktasına kadar ulaşmıştır. Osmanlı Sarayı işleme sanatının merkezi görevini üstlenmiş olup *Ehl-i Hıref* adı ile bilinen saray atölyelerinde İmparatorluğun dört bir yanından getirtilen zanaatkarlar dönemin zevk ve moda anlayışına göre işlemlerini icra etmişlerdir. Saray nakkaşlarının kendine özgü yorumlarıyla düzenleyerek çizdikleri desenler, günlük ve törensel anlamda kullanılan ya da hediye edilecek her türlü eşya üzerini bezemiştir (Yaman, 2008: 40). Sarayın yetişemediği siparişler çarşı atölyelerindeki zanaatkarlara verilirken, haremde ve evlerde kadınlar tarafından günlük bir uğraşı olarak işlemler yapılmıştır. Günümüze ulaşmayı başaran ve müzelerde sergilenen ya da özel koleksiyonlarda bulunan bu eserler, nitelik ve kalite bakımından dönemin ihtişamına tanıklık eder niteliktedir.

Osmanlı İmparatorluğu dönemi işlemleri incelendiğinde, bezeme konusunun belirlenmesi ve ürünün tasarlanması kadar kenar süsleme tekniklerinin de üstün bir zevkin eseri olduğu görülür. Bu dönem Türk işlemleri üzerine yapılan araştırmaların daha çok işleme tekniği, motiflerin renklendirilmesi, desen ve kompozisyon özelliklerine odaklandığı, kenar süsleme tekniklerinin ise detaylı bir biçimde incelenmediği düşünülmektedir. Kordonla yapılan kenar süslemelerinin farklı gruplandırmalar altında ele alınmış olması kavram karmaşasına neden olmaktadır. Bu sebeple Osmanlı İmparatorluğu dönemi Türk işlemlerinde kordonla yapılan kenar süsleme teknikleri kullanım alanlarına göre sınıflandırılarak incelenmiştir. Bu genel amaç çerçevesinde günümüze ulaşılan orijinal örneklerin süs ve süsleme özellikleri, uygulama tekniği ve malzeme açısından incelenerek sınıflandırılmıştır. Bu çalışma tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Çalışmada çeşitli müzelerin koleksiyonlarında bulunan veya alan araştırmaları sırasında incelenen orijinal örnekler

araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın Türk kültür tarihine ilişkin mirasın belgelenmesi ve ilgili alanlarda yapılacak yeni araştırmalara kaynak oluşturması bakımından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Türk İşlemlerinde Kullanılan Kenar Temizleme (Süsleme) Teknikleri

İşleme sanatında kullanılan kenar temizleme teknikleri, ürünün temizliği ve görünüşü yönünden tasarımı önemli ölçüde etkilemektedir. Ürünün kenarını temizlerken, aynı zamanda ürünü süsler. Bu sebeple kenar temizleme veya süsleme tekniği olarak adlandırmak yanlış olmayacaktır. Ürünün kenarında kullanılacak tekniğin ve uygulama biçiminin, hem kullanılan kumaşa, hem de yapılan işe uygun olması çok önemlidir. Ayrıca seçilen teknik ürünün kullanım alanına ve desen özelliğine de uygun olmalıdır. Köklü (2002) çalışmada Türk işlemlerinde kullanılan kenar temizleme teknikleri çeşitli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Bu başlıklar şu şekildedir:

1. Köşe çevirerek
2. Kumaşın kenarını kıvrıp baskı dikişi yaparak
3. Kenarı yapılan su desenine baskı dikişi ile tutturarak
4. Antika yaparak
5. Tığ oyası yaparak
6. Tığ danteli yaparak
7. İğne oyası yaparak
8. Firkete oyası yaparak
9. Mekik oyası yaparak
10. Saçak yaparak
11. Püskül yaparak
12. Makrome yaparak

Bu sınıflandırma genel olarak dikiş teknikleri ile oya ve ürünün kenarına iplik takılarak yapılan kenar temizleme tekniklerini kapsamaktadır. Ancak kordonla yapılan süslemelerin bu sınıflandırmanın içinde yer almadığı ve konunun bu nedenle daha geniş kapsamlı olarak ele alınması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Türk İşlemlerinde Kordon Kullanılarak Yapılan Kenar Süslemeleri

Osmanlı dönemi işlemlerinde süsleme konusunun belirlenmesi ve tasarlanması kadar işleme ve süslemede kullanılacak tekniklerde önemlidir. Bu teknikler arasında kordonla yapılan kenar süslemeleri oldukça dikkat çekicidir. Kordonla yapılan kenar temizleme veya süsleme teknikleri üç grup altında toplanabilir

Örülerek Hazırlanmış Kordonların Kullanıldığı Kenar Süslemeleri

Eski Türk işleme örnekleri incelendiğinde kordonla hem kenarın temizlendiği hem de ürünün süslendiği görülür. Kordon, sözlük anlamı ile genellikle ipek ya da pamuk ipliğinden hazırlanmış, çok büklümlü kalın sicim anlamına

gelmektedir. Bir tür geleneksel Türk işleme tekniği olan kordon tutturma iğnesinde kullanılan kordonlar, eskiden çıkırcık adı verilen alet yardımı ile birkaç kat iplikten bükülerek hazırlanmıştır.

Çıkırcık, eğrilen yün ipliği bükme için kullanılan bir araçtır. İki çubuk arasındaki eksen etrafında dönen bir çark ve çarkla bağlantılı ucunda iplik sarmak için masura takılan iğ bulunan araçtır. Çeşitli tipleri bulunan çıkırcıklar tek veya çift çarklı da olabilir. Çıkırcık iki ve daha çok katlı büküm yapmak veya masuraya iplik sarmak için kullanılır (Soysaldı, 2008: 1236).

Çıkırcıkta bükümlü hale getirilen farklı kalınlıklardaki kordonlar geleneksel bir Türk işleme tekniği olan kordon tutturma iğnesinde bolca kullanılmıştır. Kordon tutturma iğnesi, desen özelliğine ve uygulanacak yere göre kordonun kumaş üzerine serilerek, başka bir iplikle tutturulması ile işlenir (Oyman, 2008: 998-999). Eski Türk işlemleri arasında hem erkek, hem de kadın giysilerinde kordon tutturma iğnesi yoğun olarak kullanılmıştır. Bu iğnenin tek kordon yürütülerek uygulananları olduğu gibi, iki veya üç sıra kordon yürütülerek yapılanları da bulunmaktadır (Koç ve Koca, 2016: 249).

Osmanlı döneminde kordonlar işlemenin yanı sıra kenar süslemelerinde de kullanılmıştır. Kenar süslemelerinde kullanılan kordonların saç örgüsü veya balıksırtı şeklinde örülerek kullanılmış oldukları görülür. Oyman (2008) çalışmasında, çeşitli şekillerde örülerek hazırlanan bu kordonlara *kaytan* adı verildiğini belirtmekte ve kaytanı şu şekillerde açıklamaktadır: Sırmalı kaytan gevşek dokunmuş, üzerine sırma işlenen, saç örgüsü şeklinde bir kordondur. İpek ya da sırmadan, çapraz balıksırtı örülmüş, ortası yivli şerittir. Beypazarı kaytanı olarak bilinen kaytanın altı kırmızı, üstü beyazdır. İzmir kaytanının ise altı pamuk, üstü beyaz simlidir (s. 997). Bu tanımlara göre kenar temizleme veya süsleme işleminde kullanılan kaytanın çeşitli örgü teknikleriyle hazırlanmış bir tür kordon olduğunu söylemek mümkündür.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde kadın ve erkekler için hazırlanan önemli gün giysileri veya törenlerde giyilen ağır elbiselerin süslemeleri kordonlarla yapılmıştır. Sarayı kendisine daima örnek alan halk kesimine ait giyim-kuşam örneklerinde de kordonla yapılan süslemelere sıklıkla rastlanır.

Özellikle Osmanlı döneminde saray için ya da halk kesiminde hazırlanan giysilerin yaka, kol ağzı, etek ucu, paça v.b. kısımlarında kaytanın çok sık kullanıldığı görülmüştür. Yetim (2017) çalışmasında Beypazarı'na ait düz veya desenli ipekli kumaşlardan dikilen kuyruklu giysilerin ön, yaka ve kol kenarlarına altın veya gümüş rengi kaytan dikilerek süslendiğini tespit etmiştir (s. 410). Kaytanların özellikle sim veya sırma ile işlenmiş giyim eşyalarında kullanımı çok yaygındır. Osmanlı döneminde geleneksel Türk halk giyiminde hem kadın hem de erkekler tarafından yaygın olarak kullanılan cepkenlerde de kaytanla yapılmış kenar süslemeleri kullanılmıştır.

(a)

(b)

Fot. 1- Ankara Gazi Üniversitesi Prof. Ülker (Muncuk) Okçuoğlu Müzesi'ne ait bir cepken (19.Yüzyıl)
 (a). 478 Envanter numaralı cepkenden genel bir görünüm.
 (b). 478 Envanter numaralı cepkenin kordon harçla yapılmış kenar süslemelerinden detay.

Cepken, zamanın asker, esnaf, rençberleri tarafından giyilen, yakası ve önü düz, eteği kısa ve bel hizasını geçmeyen, uzun kollu, giyen kişinin varlığına göre ipek ya da sırma ile işli bir çeşit üst giysidir (Koçu, 19: 51). Yörelere göre farklı isimler alan cepkenler, Beypazarı yöresinde *salta* (Yetim, 2017: 410), Eskişehir'in İnönü ilçesinde *tuğlu sarka* (Koç ve Koca, 2016: 249) v.b. isimlerle bilinmektedir. Kadınlar için hazırlanan cepkenler çoğunlukla siyah, kırmızı, bordo, yeşil, lacivert, mavi renklerde kadife veya çuha kumaştan dikilmiştir. Cepkenler genellikle altın ve gümüş rengi metal iplikler (sim, sırma veya yassı tel) kullanılarak, kordon tutturma, sarma, dival işi teknikleriyle işlenmiş oldukları görülür. Kenar temizleme işlemlerinde metal ipliklerin bükülmesi ile hazırlanan kordonların kenarlar boyunca tutturulması ile süsleme işlemi tamamlanır (Fotoğraf 1-a).

19. Yüzyıla ait bazı cepken örneklerinde giysinin kenar temizleme işlemi yapılırken kenarların düz veya dilimli şekilde hazırlanarak astarlandıktan sonra kenar boyunca kordondan hazırlanmış harçların dikilerek süslediği görülmüştür. Balıksırtı şeklinde örülmüş bu kaytanların birkaç sıra yan yana dikilmesiyle oluşturulan süsleme tarzı oldukça yaygındır. Bazı cepken örneklerinde en dışta kalan kaytanın kıvrımlı şekilde tutturulduğu uygulamalar da mevcuttur (Fotoğraf 1-b).

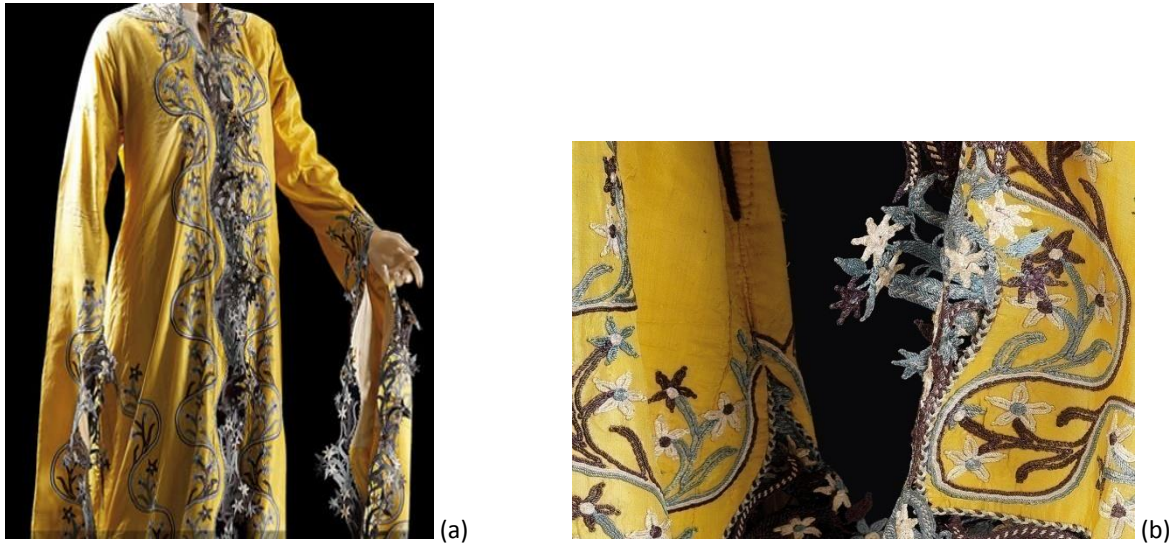
Eski Türk halk giysileri incelendiğinde çeşitli kenar süsleme teknikleri kullanılmış olduğu görülür. Koç ve Koca çalışmada (2016: 243) bu teknikleri altı grupta toplamışlardır;

1. Dokuma teknikleri kullanılarak yapılan süslemeler
2. Dokumanın atkı ve çözgü iplikleri üzerinde oluşturulan her türlü işleme ve nakışlar ile yapılan süslemeler
3. Örgü teknikleri kullanılarak yapılan süslemeler
4. Dikiş teknikleri kullanılarak yapılan süslemeler
5. Boya-baskı teknikleri ile renklendirilerek yapılan süslemeler
6. Giysi üzerine farklı malzemeler tutturularak yapılan süslemeler şeklinde incelenmektedir.

Bu sınıflandırmaya göre Koç ve Koca (2016) giysilerin yaka çevresi, ön açıklığı, cep kenarları, kol ağzı ve etek ucu gibi kısımlarının süslenmesinde kullanılan ve örülerek hazırlanan kordon ve şeritlerin ince örgüler grubu içerisinde değerlendirilmeleri gerektiğini belirtmektedir (s. 254).

Kordonların Oya Biçimde Tutturularak Kullanıldığı Kenar Süslemeleri

Kordonla yapılan kenar süslemelerinin farklı bir uygulama türü ise Osmanlı dönemi kadın giyiminin bir parçası olan entarilerdeki uygulama biçimidir. Bu döneme ait bazı entarilerin açık olan ön kapama, yaka açıklığı, etek ucu, etek ve kol yırtmacı kenarlarına oya benzeri, kaytan veya kordonlar ile farklı şekillerde biçimlendirilmiş süslemelerle yapıldığı görülmüştür. Kordon oyaların bezeme kompozisyonlarında doğaya yakın bir üslup izlenmiş olması dikkat çekmektedir. Bu entarilerin en güzel olanları İstanbul Sadberk Hanım Müzesi'nde yer alan örneklerdir (Fotoğraf 2-a-b).

Fot. 2- İstanbul Sadberk Hanım Müzesi'ne ait ipek üçetek entari (19. Y.Y. sonu)
(a). Üçetek entariden genel bir görünüm.
(b). Üçetek entarinin kordonla yapılmış kenar süslemelerinden detay.

19. yüzyıldan sonra kullanılan geniş harçlarla süslenmiş bu entarilerin bazılarının Avrupa'dan getirildiğine veya İstanbul'da terzilerin hazırladığına dair bilgiler mevcuttur (Koç ve Koca, 2016: 251).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde batı etkisiyle, özellikle 19. Yüzyılın ikinci yarısında bu etkilerin baskın hale gelmesi ile birlikte kadın ve erkek kıyafetlerinde büyük değişiklikler görülmeye başlanmıştır. Yüzyılın ilk çeyreği sona erdiğinde, erkek giysileri batılı pantolon-cekete formuna dönüşürken, kadınlar bir süre daha geleneksel giysilerini kullanmışlardır. Bu süre zarfında elli yıl boyunca entari giymeye devam eden kadınlar, entarilerin üzerine kalçalarını örtecek boyda, Avrupalıların ceketlerine benzer ceketler ve çeşitli hırkalar giymişlerdir. Bu dönemde entariler kadınlar arasında işçilik kalitesine ve kıymetine göre saygınlık simgesi olarak nitelendirilmiştir (Görünür ve Ögel, 2006: 61-67). Avrupa modasından etkilenen Osmanlı kadınının, boyunu

uzun ve vücudunu daha zarif gösteren, üçetek adı verilen, boyu ayak bileğine kadar uzanan bu entarilere büyük önem verdiği bilinmektedir (Fotoğraf 3-a-b).

(a)

(b)

Fot. 3- İstanbul Sadberk Hanım Müzesi'ne ait ipek üçetek entari (19. Y.Y. sonu)
(a). Üçetek entariden genel bir görünüm.
(b). Üçetek entarinin kordonla yapılmış kenar süslemelerinden detay.

Kordonlardan Hazırlanmış Harç Şeklindeki Kenar Süslemeleri

Kordonun kenar temizlemelerinde bir diğer kullanım şekli ise harç biçiminde hazırlanmış kordon süslemeleridir. Bu uygulamalarda çok ince kordonların birbiri üzerinden ve aralarından kıvrılarak tekrar eden şekiller oluşturacak biçimde ve ayrı bir yerde hazırlandığı anlaşılmaktadır (Fotoğraf 4-b).

(a)

(b)

Fot. 4- Kenar temizlemesi kordon harçla yapılmış cepken (19.Yüzyıl) - Mehmet Yılmaz Koleksiyonu
(a). Cepkenden genel bir görünüm.
(b). Cepkenin kordon harçla yapılmış kenar süslemelerinden detay.

19. Yüzyıla ait bazı cepken ve entari örneklerinde kordon harç uygulamalarına rastlanmıştır. Bu giysilerin kenar temizleme işlemi genellikle dilimli şekilde yapılmış olup, giysi astarlandıktan sonra kenar boyunca kordon harcın şekle göre tutturulduğu görülür (Fotoğraf 4-a).

Kordonlardan Hazırlanmış Saçak Şeklinde Kenar Süslemeleri

Osmanlı İmparatorluğu dönemi işlemlerinde saçak şeklinde hazırlanan harçlar genellikle çeşitli amaçla hazırlanmış örtülerde kullanılmıştır. Saçakla yapılan kenar süsleme uygulamalarının giysilerde kullanılmadığı görülmektedir. Bu türün en güzel örnekleri Dolmabahçe Sarayı Depo Müzesi tekstil koleksiyonunda bulunan ve saray için hazırlanan sofra puşideleri ve şerbet mahramalarında görülür (Fotoğraf 5). Bu örneklerde sırma ile hazırlanmış saçaklı harçlar kenar boyunca tutturulmuştur.

Fot. 5- Kenar temizlemede kordondan hazırlanmış saçak kullanılmış sofra puşidesi
İstanbul Dolmabahçe Sarayı Depo Müzesi (18. Yüzyıl)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu dönemi işlemleri incelendiğinde, bezeme konusunun belirlenmesi ve ürünün tasarlanması kadar kenar süsleme tekniklerinin de üstün bir zevkin eseri olduğu görülür. Ancak kordonla yapılan kenar süslemelerinin farklı gruplandırmalar altında ele alınmış olması kavram kargaşası yaratmaktadır. Bu sebeple çalışmada köklü bir geçmişe dayanan Türk işlemleri farklı bir yönüyle ele alınarak incelenmiştir. Üzerinde Türk işleme teknikleri ile bezeme uygulanmış ürünlerin kenar süslemelerinde çeşitli biçimlerde hazırlanan kordonların kullanıldığı tespit edilmiştir. Dört ana başlık altında incelenen bu gruplandırmaya göre;

1. Örülerek hazırlanmış kordonların kullanıldığı kenar süslemeleri
2. Kordonların oya biçimde tutturularak kullanıldığı kenar süslemeleri
3. Kordonlardan hazırlanmış harç şeklindeki kenar süslemeleri
4. Kordonlardan hazırlanmış saçak şeklindeki kenar süslemeleri şeklindedir.

Araştırma sonuçlarına göre, kordonla yapılan kenar süslemelerinde metal iplik kullanımının oldukça yaygın olduğu anlaşılmıştır. Balıksırtı şeklinde örülmüş kaytan uygulamalarında metal iplik kullanımı çok yaygındır. Bu kaytanların bazen birkaç sıra yan yana ya da kıvrımlı şekillerde tutturulduğu görülmüştür. İpek veya pamuktan hazırlanan kordonların, kıvrımlı şekillerde, oya biçimde tutturularak kullanıldığı kenar süslemelerinde tutturularak oya gibi kullanıldığı entari örneklerinin bulunduğu görülmüştür. Bir diğer uygulama şekli ise çok ince kordonların birbiri üzerinden ve aralarından kıvrılarak tekrar eden şekiller oluşturacak biçimde hazırlanan harçlarla yapılan kenar süslemeleridir. Giysilerde kullanılmayan tek kenar süsleme tekniği ise kordonların saçak şeklinde hazırlandığı uygulama biçimidir.

Çalışmanın sonucuna göre Türk işlemlerinde kullanılan kenar temizleme tekniklerine ait sınıflandırma içerisinde kordonla yapılan kenar süslemeleri kapsam dışında tutulmuştur. Bu sebeple Türk kültür mirasının önemli değerleri arasında olan Osmanlı İmparatorluğu dönemi işleme sanatına ve bu dönem örneklerine dikkat çekilmiştir. Türk işleme sanatında uygulanan kenar süsleme tekniklerine ince örgüler grubunun eklenmesi ve kordonla yapılan kenar süslemelerinin bu grupta yer alması gerektiği düşünülmektedir. Türk kültür tarihine ilişkin mirasın belgelenmesi ve ilgili alanlarda yapılacak yeni araştırmalara kaynak oluşturması bakımından çalışmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Barışta, H. Ö. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Halk İşlemeciliği Desen ve Terminolojisinden Örnekler*. Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Basımevi.
- Barışta, H. Ö. (1995). *Türk İşleme Sanatı Tarihi*. (2. Baskı). Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi. Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayın No:1.
- Görünür, L. ve Ögel, S. (2006). Osmanlı kaftanları ile entarilerinin farkları ve kullanılışları. *itüdergisi/b sosyal bilimler*, 1(3), 59-68. 11 Mart 2018 tarihinde <http://www.itudergi.itu.edu.tr/> veritabanından alınmıştır.
- Oyman N. R. (2008). Burdur Müzesindeki Yöresel Kadın Giysileri, Süsleme ve İşlemleri. Ankara, 38. ICANAS - Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler Kitabı. 1 (1), 989-1010. 22 Mart 2018 tarihinde <http://www.academia.edu/> veritabanından alınmıştır.
- Koç, F. ve Koca, E. (2009). Geleneksel Giysi Tarzlarının Değişimi ve Türk Modasının Oluşumunda İstanbul. 14 Mart 2018 tarihinde <https://www.researchgate.net/> veritabanından alınmıştır.
- Koç, F. ve Koca, E. (2016). Türk Halk Giyiminde Kullanılan Süslemelere Tipolojik Bir Yaklaşım. *İdil Dergisi*, 19 (5), 237-262. 22 Mart 2018 tarihinde <http://www.idildergisi.com/> veritabanından alınmıştır.
- Koçu, E. (1969). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. Sümerbank Yayınları.
- Köklü H. (2002). *El İşlemleri*. İstanbul: YA-PA Yayın Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- Yaman, B. (2008). *Osmanlı Saray Sanatkarları – 18. Yüzyılda Ehl-i Hiref*. İstanbul: Türk Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Yetim, F. (2017). Beypazarı Yöresi Geleneksel Kadın Giyiminde İşlemeli Çevre Hırka Örnekleri. *İdil Dergisi*, 29 (6), 401-422. 14 Mart 2018 tarihinde <http://www.idildergisi.com/> veritabanından alınmıştır.

Soysaldı, A. (2008). Eski Erzurum Evlerinde Sergilenen Yöreye Ait Etnoğrafik Eserler Koleksiyonu. Ankara, 38. ICANAS - Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler Kitabı. 1 (1), 1233-1252. 22 Mart 2018 tarihinde <http://www.academia.edu/> veritabanından alınmıştır.